Republica Moldova

Buletin informativ de monitorizare

Ianuarie–februarie 2024

Context și metodologie: În iulie 2023, Oficiul Înaltului Comisar ONU pentru Drepturile Omului (OHCHR) în Moldova a început monitorizarea măsurilor de protecție ca parte a unui proiect finanțat de oficiul Uniunii Europene pentru protecție civilă și ajutor umanitar. OHCHR se concentrează pe identificarea sistematică a celor care sunt mai expuși riscurilor legate de protecție și de încălcări ale drepturilor omului. Metodologia OHCHR constă în interviuri individuale cu refugiații din Ucraina și membrii comunității gazdă. Respondenții sunt contactați prin intermediul ONG-urilor internaționale și naționale și a OSC-urilor locale care lucrează cu refugiații din Ucraina, inclusiv grupurile cele mai vulnerabile, de pe ambele maluri ale Nistrului. Pentru a asigura o acoperire geografică largă, în fiecare lună se efectuează interviuri în regiunile de nord, centru și sud ale Republicii Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană. Deoarece distribuția localităților se schimbă de la o lună la alta, ar putea să nu fie întotdeauna posibilă compararea datelor între diferite runde de colectare a datelor. Analiza prezentată în Buletinul informativ se referă la respondenții din lunile pentru care este publicat, prin urmare, datele ar putea să nu fie întotdeauna reprezentative pentru populația de refugiați în ansamblu. În plus, datele reflectă auto-raportarea de către respondenți. OHCHR analizează datele ținând cont de cadrul legal existent și de informațiile de context.

PROFILUL RESPONDENȚILOR

În ianuarie și februarie 2024, **OHCHR a intervievat 222 de refugiați din Ucraina** (70% femei și 30% bărbați). 220 dintre aceștia erau cetățeni ucraineni, iar 2 erau resortisanți ai țărilor terțe (1 rus și 1 azer). Respondenții locuiesc în diferite raioane din nordul, sudul și centrul Republicii Moldova, inclusiv în regiunea transnistreană, după cum se arată în harta de mai jos. Grupa de vârstă predominantă în rândul refugiaților intervievați a fost 30-49 de ani, reprezentând 57% dintre respondenți, urmată de grupa de vârstă 60-69 de ani, 16%, fiind reprezentată în mod egal de femei și bărbați. 59% din refugiații intervievați au ajuns în Moldova cu copiii lor, în timp ce 27% au venit singuri, o treime din acest grup fiind persoane cu vârsta de 60+ ani. Datele nu indică nicio corelație între etnie și locul de reședință. Refugiații intervievați pe ambele maluri ale Nistrului închiriază, în principal, locuințe pe cheltuiala proprie, un procent mai mare pe malul stâng fiind găzduit gratuit de localnici decât pe malul drept. Majoritatea respondenților (69%) au sosit în Moldova în 2022, în timp ce alții au ales Moldova ca țară gazdă mai recent, cu 2% noi sosiri în primele două luni ale anului 2024. Rezultatele indică faptul că 99% dintre respondenți vorbesc limba rusă, 91% vorbesc limba ucraineană, 10% vorbesc limba română și 3% (toți romii intervievați) vorbesc limba romani. Astfel, 69% dintre respondenți vorbesc mai mult de o limbă.

Distribuția respondenților pe grupe de vârstă și sexe

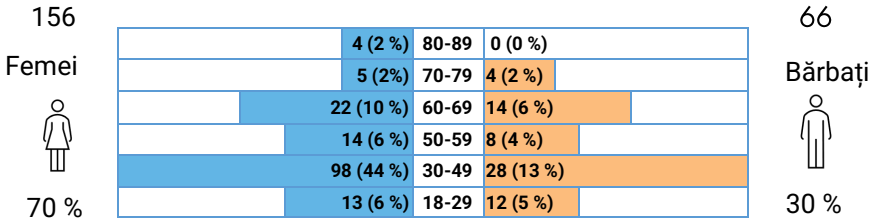

Distribuția respondenților pe regiuni

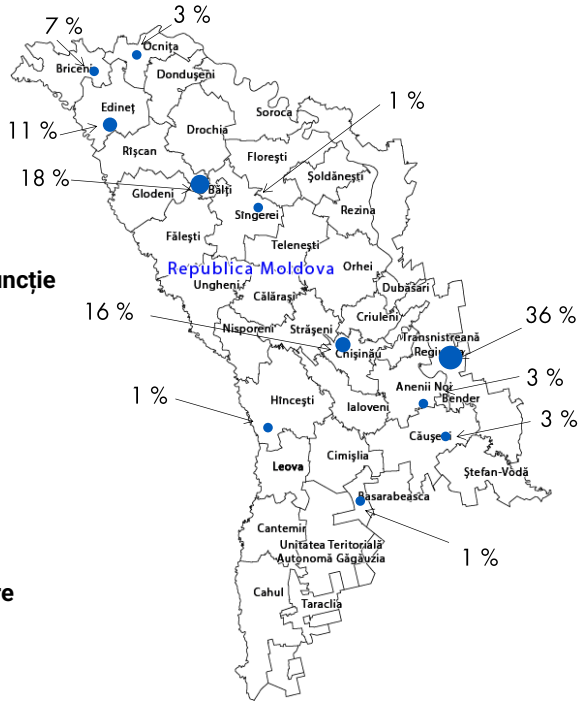

Distribuția respondenților în funcție de autoidentificarea etnică

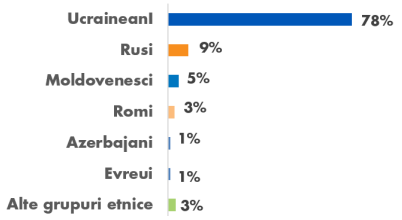

Distribuția respondenților în funcție de sosirea lor în Moldova

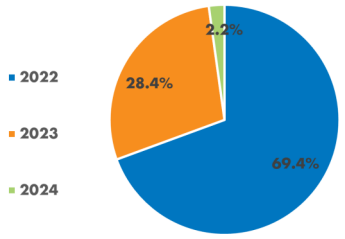

Distribuția respondenților în funcție de tipuri de cazare

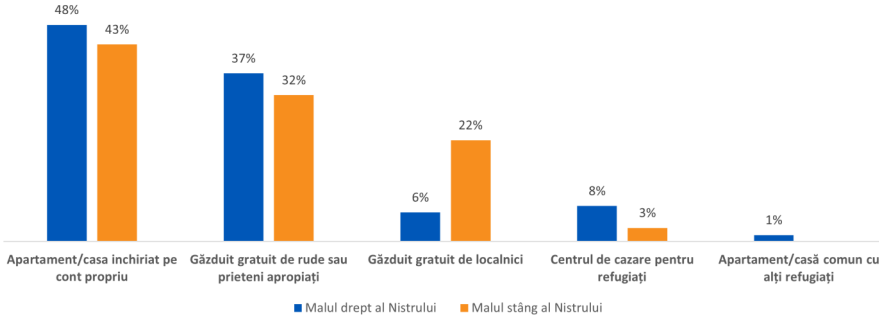

IDENTIFICAREA PERSOANELOR CU DIZABILITĂȚI

Instrumentul de monitorizare a măsurilor de protecție al OHCHR include setul de întrebări privind funcționarea ale Grupului de la Washington privind statisticile referitoare la dizabilități (Washington Group Short Set on Functioning), care caută informații despre dificultățile pe care o persoană le poate avea în efectuarea funcțiilor de bază. Instrumentul constă dintr-o întrebare pentru fiecare domeniu funcțional: deficiențe vizuale, auditive, de mobilitate, cognitive, de auto-îngrijire și de comunicare (expresive și receptive). În analiză este aplicat criteriul că o persoană este considerată a avea o dizabilitate dacă răspunde „cu multă dificultate" sau „nu pot deloc" la oricare dintre domeniile funcționale.

9% (21 persoane) dintre refugiații intervievați au semnalat numeroase dificultăți sau imposibilitatea de a efectua acțiuni într-un domeniu funcțional (19 persoane) **sau în mai multe domenii funcționale** (2 persoane)**.**

În ansamblu, din cei 222 de refugiați intervievați, 7% dintre femei și 15% dintre bărbați au o dizabilitate, ceea ce indică o rată ușor mai ridicată în rândul bărbaților. Cea mai reprezentată grupă de vârstă dintre cele 21 de persoane cu dizabilități este 60-69 de ani, care cuprinde 7 respondenți, atât bărbați, cât și femei. În general, la toate grupele de vârstă, cele mai multe deficiențe semnalate în rândul femeilor și bărbaților au fost legate de mobilitate și vedere. Datele sugerează că rata persoanelor cu dizabilități intervievate este relativ aceeași atât pe malul drept al Nistrului (9%), cât și pe cel stâng (10%). Aproape o treime din persoanele cu dizabilități intervievate au sosit în Moldova singure, iar restul au sosit împreună cu membrii familiilor lor. 38% dintre refugiații cu dizabilități intervievați își plătesc cazarea, în timp ce 33% depind de generozitatea prietenilor sau rudelor lor pentru cazare gratuită. În plus, 19% sunt găzduite de membrii comunității gazdă, iar 10% locuiesc în prezent în centre de plasament pentru refugiați.

Procentul respondenților cu dificultăți pe domenii

3 % Vizuale	0.5 % Auditive	6 % De mobilitate	1 % Cognitive*	0.5 % De autoîngrijire	0 % De comunicare

* În setul de întrebări Washington Group Short Set of Questions, domeniul cognitiv include doar funcțiile de memorare și concentrare.

Distribuția respondenților cu dizabilități pe grupe de vârstă

FĂRĂ DISCABILITATE / CU DISCABILITATE

Femei				Bărbați
11	1 (25 %)	3 (75 %)	80-89	0
	4 (80 %)	1 (20 %)	70-79	1 (75 %) / 3 (25 %) 10
	20 (91 %)	2 (9 %)	60-69	5 (36 %) / 9 (64 %)
	13 (93 %)	1 (7 %)	50-59	2 (25 %) / 6 (75 %)
	95 (97 %)	3 (3 %)	30-49	1 (4 %) / 27 (96 %)
7 %	12 (92 %)	1 (8 %)	18-29	1 (8 %) / 11 (92 %) 15 %

Distribuția respondenților cu dizabilități pe regiuni

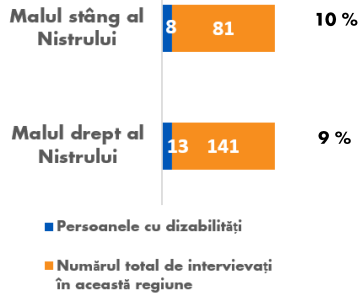

EXPERIENȚĂ DE ANXIETATE ȘI DEPRESIE

Instrumentul de monitorizare a măsurilor de protecție include setul extins de întrebări ale Grupului de la Washington privind statisticile referitoare la dizabilități, concentrându-se asupra **domeniului afectiv** al funcționării, care implică funcții emoționale, cum ar fi sentimentele de depresie și anxietate. Datele arată că **44% dintre respondenți au avut sentimente de anxietate, îngrijorare și nervozitate** (31% dintre ei au avut aceste sentimente într-o mare măsură), iar **19% s-au simțit deprimați** zilnic sau săptămânal (48% dintre ei în intensitate ridicată). În special, **refugiații intervievați cu dizabilități au semnalat o suferință emoțională semnificativ mai mare, 76% simțind anxietate și 29% simțindu-se deprimați.** Datele au arătat, de asemenea, disparități de gen și geografice în ceea ce privește starea emoțională a respondenților. **Femeile refugiate din Ucraina intervievate au fost de două ori mai susceptibile de a suferi depresie în comparație cu bărbații.** În schimb, bărbații de pe malul drept al Nistrului au semnalat niveluri de anxietate de 45%, semnificativ mai mari decât cele 18% de pe malul stâng, în timp ce ratele de anxietate în rândul femeilor au rămas similare pe ambele maluri. **În plus, respondenții cu vârsta de 60 de ani și mai mult, în special femeile, au prezentat o experiență mai mare de anxietate și depresie.** Cu toate acestea, nu a fost observată nicio corelație între starea emoțională și etnie. Datele arată că ratele de anxietate sunt semnificativ mai mari în rândul respondenților șomeri (53%) comparativ cu cei angajați (37%) sau care caută un loc de muncă (36%), sugerând o corelație între șomaj și nivelurile crescute de anxietate.

Distribuția tuturor respondenților cu anxietate și depresie pe grupe de vârstă

	18-29	30-49	50-59	60-69	70-79	80-89
% din totalul respondenților pe grupe de vârstă care au raportat **ANXIETATE**	28%	40%	41%	56%	67%	100%
% din totalul respondenților pe grupe de vârstă care au raportat **DEPRESIE**	25%	11%	20%	28%	56%	25%

16 % Afectiv**

Datele arată că **31 %** dintre refugiații intervievați din Ucraina au **dificultăți în ceea ce privește domeniul afectiv**.

**Calculul domeniului afectiv se aliniază cu recomandările Grupului de la Washington privind statisticile referitoare la dizabilități (Washington Group), care implică numărarea răspunsurilor legate de starea de anxietate sau depresie „zilnic" sau „săptămânal", cu un accent specific pe cazurile marcate ca „mult", caracterizate prin intensitate ridicată.

SERVICII MEDICALE: ACCES ȘI BARIERE

24% dintre respondenți (53 din 222 de persoane, inclusiv 35 de femei și 18 bărbați) **au semnalat că suferă de afecțiuni medicale grave.** Aceste probleme de sănătate afectează 22% din totalul respondenților care locuiesc pe malul stâng al Nistrului și 25% din cei de pe malul drept, cuprinzând boli cronice și netransmisibile, cu accent pe cele cardiace și ale sistemului locomotor. **Majoritatea persoanelor cu dizabilități (67%) au semnalat că suferă de afecțiuni medicale grave.** Indiferent de locul de reședință, femeile și bărbații au semnalat rate similare de probleme de sănătate. Prevalența afecțiunilor medicale grave este deosebit de pronunțată în rândul respondenților cu vârsta de 60 de ani și mai mult, afectând 40% din acest grup demografic.

Distribuția pe vârste a refugiaților intervievați care semnalează că suferă de afecțiuni medicale grave

	18-29	30-49	50-59	60-69	70-79	80-89
% dintre respondenți cu afecțiuni medicale grave din totalul respondenților	20 %	17 %	32 %	44 %	22 %	50 %

77% dintre refugiații intervievați din Ucraina (inclusiv 38 din cei 53 de respondenți cu afecțiuni medicale grave) **nu au indicat dificultăți în accesarea asistenței medicale în Moldova.** Cu toate acestea, **21% (47 din 222 de respondenți) au semnalat dificultăți în accesarea asistenței medicale în Moldova**. Dintre aceștia, 28% au afecțiuni medicale grave. Provocările semnalate sunt de două ori mai frecvente în rândul locuitorilor de pe malul drept al Nistrului (34%) comparativ cu cei de pe malul stâng (17%). Restul de 2% nu au furnizat detalii cu privire la accesul la asistență medicală.

Acești 47 de refugiați* s-au confruntat cu următoarele provocări legate de îngrijirea sănătății:

		Urgență	Primară	Secundară
Disponibilitate a instituțiilor medicale publice, serviciilor, specialiștilor în număr suficient și în timp util.	**Indisponibilitatea instituțiilor și/sau serviciilor medicale**	**0**	**2** de pe malul drept **1** de pe malul stâng	**5** de pe malul drept
Accesibilitate ⇒ fizică: toate serviciile de asistență medicală, instituțiile, personalul sunt accesibile pentru oameni, în special pentru cei lăsați în urmă, cum ar fi cei din zonele rurale și persoanele cu dizabilități; ⇒ economică (=financiară): modul în care serviciile sunt accesibile oamenilor indiferent de venit; ⇒ informațională: cum ne asigurăm că informațiile sunt accesibile tuturor (nivelul de conștientizare este foarte important); trebuie să avem în vedere perspectiva de gen și, de asemenea, informațiile accesibile persoanelor cu dizabilități; ⇒ nediscriminare.	**Refuzul instituțiilor medicale sau furnizorilor de servicii să ofere servicii**	**0**	**13** de pe malul drept	**7** de pe malul drept
	Taxe asociate îngrijirii medicale, medicamentelor sau transportului	**2** de pe malul drept **1** de pe malul stâng	**14** de pe malul drept **5** de pe malul stâng	**10** de pe malul drept **4** de pe malul stâng
	Așteptări lungi de programări medicale	**1** de pe malul drept	**5** de pe malul drept **2** de pe malul stâng	**3** de pe malul drept **1** de pe malul stâng

10 (4 femei, 6 bărbați) din 21 de refugiați cu dizabilități intervievați au certificat de dizabilitate eliberat în Ucraina, 8 dintre ei locuind în stânga Nistrului. Cu toate acestea, 3 respondenți de pe malul stâng s-au confruntat cu dificultăți, deoarece instituțiile medicale locale nu le-au acceptat în mod constant certificatele. Din această cauză, ei nu au putut accesa serviciile medicale necesare pe malul stâng, ceea ce i-a forțat să solicite asistență medicală pe malul drept. În același timp, 2 respondenți de pe malul stâng au semnalat că au primit medicamente gratuite datorită certificatului lor. Restul respondenților de pe malurile drept și stâng nu au furnizat informații cu privire la situația sa.

136 (61%) din cei 222 de refugiați intervievați din Ucraina au indicat că sunt înregistrați la un medic de familie din Moldova. Majoritatea din aceștia (90%) dețin statutul de protecție temporară, în timp ce 8% au un alt statut juridic, iar 2% au finalizat înregistrarea online pentru obținerea statutului de protecție temporară. **Rata de înregistrare la medici de familie este semnificativ mai mare pe malul drept al Nistrului (114 respondenți), decât pe malul stâng (22 respondenți).** Interesant este că 13 din 35 de respondenți care locuiesc pe malul stâng s-au înregistrat la un medic de familie pe malul drept. 43% din persoanele cu dizabilități intervievate au indicat că s-au înregistrat la un medic de familie. În ceea ce privește etnia, 35% dintre romi și 47% dintre etnicii ruși au confirmat înregistrarea la un medic de familie. Dintre cei neînregistrați, 35% au afirmat că nu au nevoie de aceasta, în timp ce 4% au menționat că se bazează pe legăturile cu medicii de familie din Ucraina.

*Această întrebare permite variante multiple de răspuns.

NEVOI URGENTE

35% dintre respondenți (78 din 222) au identificat asistența medicală ca fiind principala lor nevoie, inclusiv îngrijirea medicală și medicamentele. În special, asistența medicală primară este principala nevoie pentru majoritatea acestora (60%). Aceasta este urmată de asistența medicală secundară (43%) și de serviciile de asistență medicală de urgență (12%).

33% dintre refugiații intervievați au clasat asistența financiară ca fiind a doua nevoie după importanță, fiind influențată de schimbări în eligibilitatea pentru asistență financiară, legată acum de statutul de protecție temporară.
În situația în care mecanismele de protecție socială pentru refugiați sunt insuficiente, suportul financiar este de o importanță vitală pentru a permite refugiaților să-și satisfacă nevoile esențiale, cum ar fi hrana, igiena, loc de trai și cheltuielile ridicate de iarnă.

23% dintre respondenți au identificat alimentele, inclusiv carnea, fructele proaspete și legumele, ca fiind o nevoie primară.

23% dintre respondenți au exprimat o nevoie urgentă de produse nealimentare. Aceasta cuprinde îmbrăcăminte de iarnă atât pentru adulți, cât și pentru copii, truse de igienă și scutece.

Nevoile de informare ale respondenților sunt următoarele: **ajutor financiar (23%), oportunități de angajare (21%), acces la asistență medicală (10%), acces la consiliere psihologică (6%) și găsirea unei locuințe (5%).** S-a observat o cerere crescută de informații privind oportunitățile de angajare și consiliere psihologică în comparație cu șase luni anterioare. În schimb, nevoia de informații privind accesul la asistență medicală a scăzut în rândul respondenților.

ACCESUL LA LOCURI DE MUNCĂ

În prezent, **78% (169 din 217*) dintre refugiații intervievați în Moldova nu sunt angajați. Restul de 22% (26 de femei, 22 de bărbați) au un loc de muncă,** 6% formal și 16% informal. Din cei 48 de respondenți care lucrează, 29 sunt pe malul drept al Nistrului și 19 pe malul stâng, indicând o rată similară de ocupare pe ambele maluri. Persoanele angajate (atât formal, cât și informal) lucrează în diverse sectoare, cum ar fi munca sezonieră în câmp, servicii de curățenie, vânzări, construcții și industria frumuseții. Pentru minoritățile etno-lingvistice, ratele de ocupare a forței de muncă sunt de 17% în rândul romilor intervievați și de 37% în rândul respondenților etnici ruși. Dintre cei 169 de șomeri, o treime (67%) nu caută în mod activ un loc de muncă, 27% caută în mod activ un loc de muncă, iar 6% sunt angajați online într-o altă țară.

Motivele respondenților de a nu fi angajați sunt diverse și pot fi clasificate după cum urmează:

- ⇒ **Etapa vieții:** mulți respondenți, inclusiv cei aflați în concediu de maternitate sau de îngrijire a copiilor (15 respondenți) și pensionari (40 de respondenți), sunt în prezent șomeri, ceea ce evidențiază impactul responsabilităților familiale și al pensionării asupra statutului de ocupare.
- ⇒ **Oportunități limitate de angajare:** absența oportunităților de angajare adecvate a fost menționată de 22 de respondenți, reflectând provocările de pe piața locală a muncii.
- ⇒ **Provocări în materie de sănătate:** 8 respondenți au menționat dificultățile de sănătate ca o barieră în calea angajării, indicând prezența unor probleme de sănătate fizică sau mintală care le afectează capacitatea de a căuta și de a menține un loc de muncă.
- ⇒ **Bariere lingvistice:** 6 respondenți au menționat că lipsa de cunoaștere a limbii române le împiedică capacitatea de a-și găsi un loc de muncă.

Diversitatea situației ocupării forței de muncă pe cele două maluri ale Nistrului

Graficul ilustrează variațiile nuanțate ale peisajului ocupării forței de muncă între malul drept și malul stâng al Nistrului, prezentând ușoare diferențe în ratele de ocupare formală, o prevalență mai mare a activităților de căutare a unui loc de muncă pe malul drept comparativ cu malul stâng și o rată ridicată a șomajului pe ambele maluri. Aceste distincții subliniază importanța luării în considerare a dinamicii regionale și a factorilor economici în abordarea provocărilor legate de munca refugiaților în Moldova

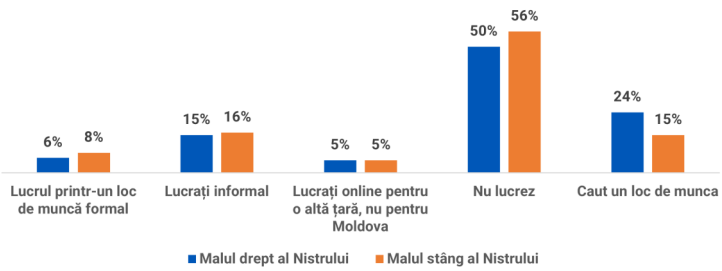

*5 respondenți nu au oferit răspunsuri cu privire la statutul lor de muncă.

PROTECȚIA TEMPORARĂ

88% dintre respondenți (195 din 216*, inclusiv 142 de femei și 53 de bărbați) au solicitat protecție temporară în Moldova, o tendință constantă indicând o rată de 88% pe malul drept și o rată semnificativ mai mare de 95% pe malul stâng al Nistrului comparativ cu lunile precedente. Această creștere poate fi atribuită modificărilor la condițiile de eligibilitate pentru asistență financiară, aceasta fiind legată de statutul de protecție temporară. **Majoritatea solicitanților (93%, sau 182 de respondenți) au primit documentul de identitate al beneficiarului de protecție temporară**, în timp ce **13 au completat formularul de înregistrare online** și își așteaptă programarea la IGM. Restul de **12% (21 de respondenți) nu au solicitat protecție temporară**, din care 19 au primit un statut juridic alternativ în Moldova, iar 3 nu au oferit detalii despre statutul lor juridic. Cu toate acestea, ei sunt conștienți de permisul de ședere de 90 de zile fără protecție temporară și de riscul amenzilor pentru șederea ilegală în țară.
Majoritatea respondenților nu au semnalat nicio provocare în ceea ce privește accesul la drepturile lor. Doar o mică parte (15 respondenți) au semnalat dificultăți în accesarea asistenței medicale după primirea statutului de protecție temporară.

Diferențe în protecția temporară pe cele două maluri ale râului Nistru

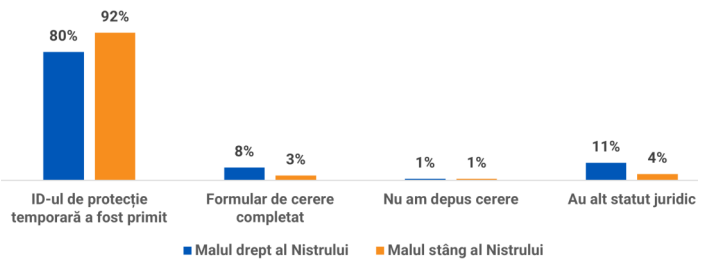

Graficul ilustrează niște diferențe minore în solicitarea protecției temporare între malul drept și cel stâng al Nistrului. Conform datelor, 92% dintre cei care locuiesc pe malul stâng și-au primit documentele de identitate ale beneficiarului de protecție temporară, ceea ce este mai mare decât rata de 80% de pe malul drept. Doar un procent foarte mic de persoane de pe ambele maluri (1% fiecare) nu au solicitat protecție temporară. Cu toate acestea, o proporție mai semnificativă de persoane de pe malul drept (11%) au indicat că au un alt statut juridic, în timp ce doar 4% dintre persoanele de pe malul stâng au indicat același lucru.

EDUCAȚIE

Dintre respondenții cu copii sau nepoți de vârstă școlară (41%, sau 91 din 222), **41% au declarat că copiii lor sunt înscriși în prezent în școlile din Moldova.** Ar fi de menționat că ratele de înscriere diferă semnificativ între malurile Nistrului, 38% pe malul drept și 79% pe malul stâng. Indiferent de locul de trai, refugiații intervievați au ales în primul rând școli pentru copiii lor pe baza limbii de predare, majoritatea optând pentru programele de studii în limba rusă. Cu toate acestea, au fost observate variații, unii refugiați de pe malul drept alegând programele în limbile română și ucraineană, iar unii de pe malul stâng optând pentru programele în limba ucraineană.
În plus, o proporție semnificativă **(98%, sau 45 din 46 de respondenți) dintre cei ai căror copii nu frecventează școala preferă învățarea online sau la distanță cu program ucrainean.** Această preferință explică decizia lor de a nu-și înscrie copiii la școlile din Moldova și este, de asemenea, legată de intenția multora de a reveni în Ucraina.

Distribuția pe regiuni a respondenților cu copii de vârstă școlară și procesul de înscriere la școală

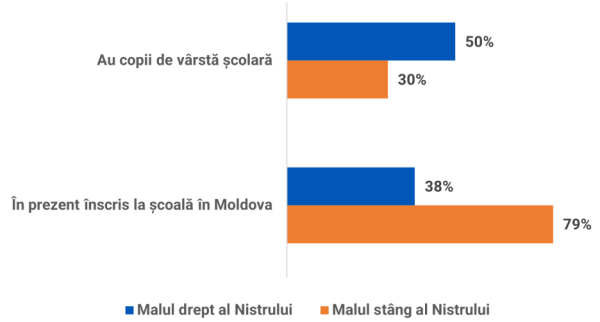

Graficul ilustrează tendințele diferite de înscriere pe cele două maluri ale Nistrului. În ciuda unei concentrații mai mari de refugiați cu copii de vârstă școlară care locuiesc pe malul drept, o proporție mai mică dintre aceștia sunt înscriși în școli comparativ cu cei de pe malul stâng.

INTENŢIILE

Dintre refugiații intervievați, **74% și-au exprimat dorința de a se întoarce în Ucraina în viitor**, 5% au declarat că nu intenționează să se întoarcă, iar 21% au rămas nesiguri cu privire la planurile lor.
În plus, jumătate dintre refugiații intervievați (111 respondenți), predominant femei, au menționat vizite ocazionale sau frecvente în Ucraina din motive personale. În același timp, 86 de respondenți nu au vizitat încă Ucraina de când au ajuns în Moldova.

*3 respondenți nu au oferit răspunsuri cu privire la procesul de aplicare a protecției temporare.

COMUNITĂȚI GAZDĂ

OHCHR a intervievat 150 de membri ai comunității gazdă din Moldova (103 femei și 47 bărbați, inclusiv cetățeni moldoveni care găzduiesc refugiați și cei care nu găzduiesc refugiați) din diferite regiuni ale Moldovei pentru a evalua dacă și cum diferite sfere ale vieții lor, inclusiv educația, ocuparea forței de muncă, asistența medicală și coeziunea socială au fost afectate de sosirea refugiaților din Ucraina. Respondenții făceau parte în principal din grupele de vârstă 30-49 de ani (35%) și 60-69 de ani (27%). Majoritatea respondenților care s-au identificat ca etnici ruși locuiesc în regiunea transnistreană, cei mai mulți din cei care s-au identificat ca etnici moldoveni locuiesc în Bălți și Căușeni, iar cei care s-au identificat ca ucraineni locuiesc în Edineț.

Experiență locală de găzduire

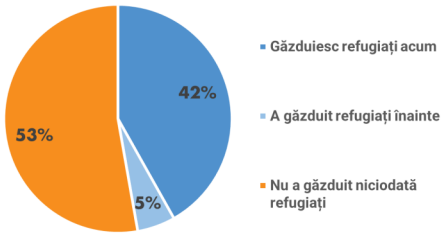

47% dintre localnici, 70 de persoane, au avut experiență de găzduire a refugiaților din Ucraina. Dintre aceste 70 de persoane, 57 și-au găzduit rudele fără a le percepe nicio taxă, 11 au găzduit non-rude gratuit, iar 2 au oferit cazare refugiaților în schimbul unei taxe de chirie. O majoritate semnificativă, 57 din 70 (81%), a primit diverse forme de asistență din partea organizațiilor umanitare sau de stat pentru găzduirea refugiaților. Această asistență a inclus ajutor financiar, pachete alimentare, compensații pentru gaz și asistență de stat.

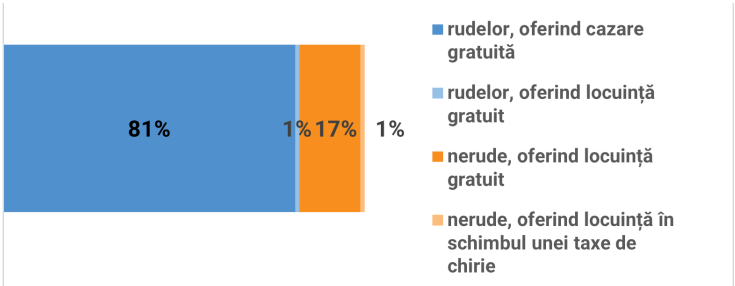

Distribuția respondenților pe regiuni

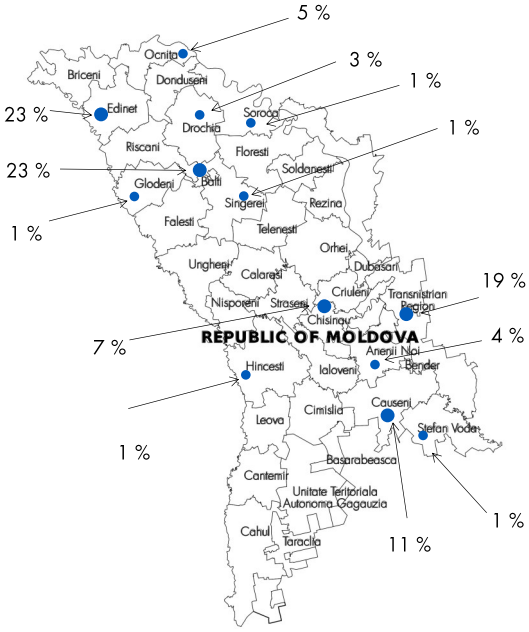

EDUCAȚIE

Dintre respondenții locali, 61% au copii sau nepoți de vârstă școlară. **În ceea ce privește impactul copiilor refugiați din Ucraina asupra sistemului educațional**, **87% nu au semnalat schimbări semnificative.** Cu toate acestea, **9% au remarcat evoluții pozitive**, cum ar fi deschiderea de noi clase/ centre educaționale gratuite atât pentru refugiați, cât și pentru copiii locali și lucrări de renovare în instituțiile de învățământ atribuite prezenței copiilor refugiați. În plus, atât copiii locali, cât și cei refugiați au primit beneficii, cum ar fi cadouri dulci de sărbători. Doar **1% au menționat conflictele cu copiii din Ucraina** ca având un impact negativ, în timp ce **3% au rămas nesiguri** cu privire la efecte.

OCUPAREA FORȚEI DE MUNCĂ

Dintre membrii comunității intervievați, 73% sunt angajați în diverse sectoare, 18% sunt pensionari, iar 9% sunt șomeri. Rezultatele sugerează că **83% dintre localnici nu au observat schimbări notabile în sfera ocupării forței de muncă după sosirea refugiaților.** Cu toate acestea**, 5% dintre localnici au perceput o înrăutățire a situației pe piața muncii, 3% au observat unele îmbunătățiri,** iar **9% au ales să nu răspundă.** Este important de remarcat faptul că aceste observații negative nu pot fi atribuite exclusiv sosirii refugiaților, ci mai degrabă rezultă dintr-o criză economică mai largă. Aceste observații evidențiază preocupările legate de deficitul de locuri de muncă și de presiunea asupra serviciilor publice, care ar putea fi exacerbate în perioade de criză.

SĂNĂTATE

Analiza feedback-ului comunității gazdă relevă percepții diverse cu privire la impactul refugiaților din Ucraina asupra sistemului de sănătate. Deși **93% dintre membrii comunității gazdă intervievați nu au observat nicio schimbare în ceea ce privește asistența medicală în urma sosirii refugiaților**, unii respondenți și-au exprimat îngrijorarea cu privire la calitatea constant scăzută a serviciilor medicale. Cel mai semnificativ impact menționat a fost creșterea volumului de muncă al lucrătorilor medicali, ceea ce a dus la rânduri de așteptare mai lungi și la dificultăți în accesarea asistenței medicale în timp util. În plus, unii respondenți consideră că refugiații primesc asistență medicală gratuită, spre deosebire de localnicii, care se așteaptă să plătească pentru servicii din buzunarul său.

COEZIUNEA SOCIALĂ: COMUNITĂȚILE GAZDĂ ȘI REFUGIAȚII

Monitorizarea OHCHR include o componentă care vizează evaluarea nivelului de coeziune socială între refugiații din Ucraina și populația locală, prin percepția pe care ambele grupuri o au asupra interacțiunilor și relațiilor dintre ele. Datele au confirmat că activitățile organizate de actorii umanitari în Moldova cu scopul de a promova integrarea refugiaților în comunitățile gazdă continuă să fie relevante pentru promovarea coeziunii sociale între cele două grupuri.

Percepțiile respondenților asupra calității relațiilor dintre refugiații din Ucraina și comunitățile locale

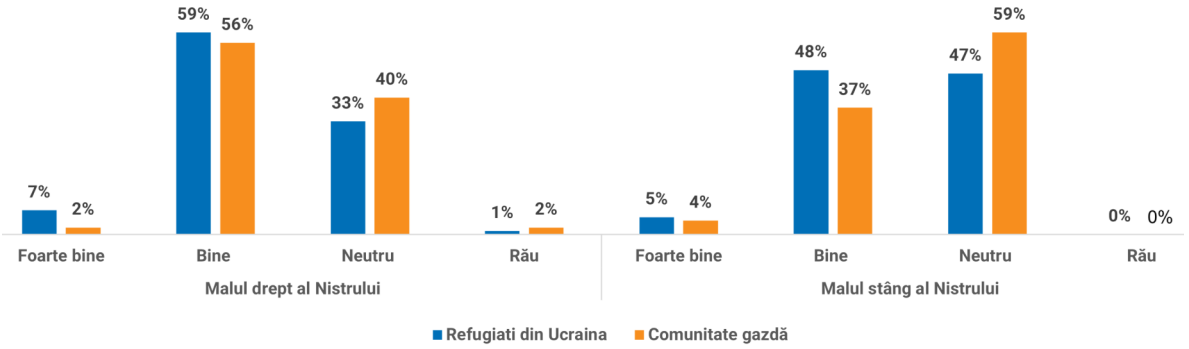

LOCUITORII DE PE MALUL DREPT AL NISTRULUI

Datele obținute de la **refugiații din Ucraina de pe malul drept** dezvăluie o perspectivă nuanțată, cuprinzând **interacțiuni pozitive, cum ar fi empatia și ajutorul localnicilor, dar și sentimente negative cu privire la diferențele culturale și avantajele percepute atribuite refugiaților.** Au fost evidențiate provocările de comunicare, barierele lingvistice și problemele de integrare, precum și conflictele și disputele ocazionale privind prioritizarea acordării de asistență refugiaților, ceea ce îi face în același timp pe localnici să se simtă neglijați de organizațiile internaționale și de stat.

În schimb, **datele colectate de la membrii comunității gazdă care locuiesc pe malul drept demonstrează atitudini diverse**. În timp ce unele persoane manifestă **empatie și dorința de a susține refugiații**, altele își exprimă **îngrijorarea cu privire la disparitățile culturale și comportamentele refugiaților percepute ca arogante sau obraznice**.
Mai mult, unii localnici menționează ramificații economice, cum ar fi creșterea prețurilor din cauza sosirii refugiaților, și își exprimă oboseala față de prezența lor în Moldova. În ciuda complexității dinamicii relațiilor lor, există cazuri de interacțiuni pozitive și respect reciproc între localnici și refugiați.

LOCUITORII DE PE MALUL STÂNG AL NISTRULUI

Refugiații din Ucraina intervievați în stânga Nistrului au împărtășit perspective diverse asupra interacțiunilor lor cu populația locală. În timp ce unii refugiați și-au exprimat indiferența sau conștientizarea limitată a unor astfel de interacțiuni, alții au menționat **experiențe pozitive marcate de suport și acceptare.** Cu toate acestea, au fost observate și tensiuni, adesea provenind din **diferențe politice, bariere lingvistice și percepții de aroganță atât în rândul localnicilor, cât și al refugiaților**. Unii refugiați au menționat atitudini negative din partea localnicilor, în special în ceea ce privește utilizarea limbii și disputele privind resursele.

Comentariile comunității gazdă au dezvăluit o diversitate de atitudini. În timp ce unii localnici au menționat **interacțiuni pozitive și empatie față de refugiați, alții și-au exprimat îngrijorarea cu privire la consecințele economice, inclusiv creșterea prețurilor și resursele limitate**. Au fost menționate și conflictele și tensiunile, adesea atribuite aroganței percepute sau comportamentului necooperant în rândul refugiaților.
Atât refugiații, cât și gazdele au subliniat complexitatea interacțiunilor lor, recunoscând experiențele pozitive, alături de provocări și tensiuni.

„Noi [refugiații] învățăm limba română, iar când mergem la magazin, spunem «mulțumesc» în română. Oamenii din magazin știu deja că suntem ucraineni și ne salută în ucraineană”.
- Femeie, 41 de ani, Căușeni, refugiată

„Unii localnici glorifică Federația Rusă, ceea ce face ca interacțiunile lor cu refugiații să fie dificile. Noi [refugiații] am întâmpinat dificultăți de comunicare, ceea ce a dus la conflict cu un localnic”.
- Bărbat, 25 de ani, Bălți, refugiat

„Moldova se îmbogățește prin transferuri și plăți către refugiați. Comunitățile gazdă, de asemenea, primesc suport”.
- Femeie, 50 de ani, Edineț, gazdă

„Uneori refugiații au conflicte în magazin cu localnicii, pentru că nu vor să învețe limba noastră [română]”.
- Femeie, 39 de ani, Bălți, gazdă

„Noi [refugiații] primim multă compasiune și nu există ostilitate. Mentalitatea comunității seamănă cu cea a URSS, unde toată lumea are grijă unii de alții”.
- Bărbat, 61 de ani, regiunea transnistreană, refugiat

„Refugiații sunt bine acceptați dacă vorbim rusă”.
- Femeie, 25 de ani, regiunea transnistreană, refugiată

„Noi [localnicii] tratăm bine refugiații din Ucraina, ei sunt ca o familie pentru noi, doar hotarul ne separă. Avem o mentalitate și o limbă comună”.
- Bărbat, 56 de ani, regiunea transnistreană, gazdă

„Din cauza prezenței refugiaților, tensiunea crește în rândul localnicilor”.
- Femeie, 42 de ani, regiunea transnistreană, gazdă

DISCRIMINARE / ATITUDINE NEGATIVĂ PE BAZA CRITERIILOR DE PROTECȚIE

STATUT DE REFUGIAT / LIMBĂ / ETNIE / CETĂȚENIE / DIZABILITATE

Discriminarea reprezintă orice deosebire, excludere, restricție sau preferință sau alt tratament diferențiat care se bazează direct sau indirect pe motivele de discriminare interzise și care are intenția sau efectul de a anula sau afecta recunoașterea, accesul la drepturile omului sau exercitarea acestora în condiții de egalitate.

91% dintre refugiații intervievați nu au semnalat nicio negativitate din partea comunității locale. Cu toate acestea, **9% (14 femei și 6 bărbați) au menționat atitudini negative față de ei în timpul șederii lor în Moldova.**

⇒ Respondenții de pe malul drept al Nistrului au înregistrat niveluri ușor mai ridicate de atitudine negativă (10%) comparativ cu cei care locuiesc pe malul stâng (7%).

⇒ Femeile și bărbații au menționat experiențe similare de atitudine negativă față de ei, la fel ca refugiații din diferite grupuri etnice.

Respondenții s-au confruntat cu diverse provocări legate de **statutul de refugiat/limba/cetățenia lor,** inclusiv:

- **tratament părtinitor din partea localnicilor;**
- **limbaj peiorativ și porecle;**
- **conflicte legate de limbă;**
- **sentimente de a nu fi la locul său;**
- **acuzații legate de începerea războiului și primirea de ajutor umanitar;**
- **presiunea de a se asimila;**
- **dificultăți în accesarea locuințelor și a resurselor.**

„Am fost numită peiorativ «hohol» de către localnici, cu sensul de «Plecați în Ucraina și nu vă întoarceți»".

- Femeie, 62 de ani, Bălți, refugiată

„Localnicii îmi spuneau Bandera".

- Bărbat, 43 de ani, Chișinău, refugiat

„În timpul vizitei noastre la medic, asistenta a refuzat să ofere tratament, sugerând că am venit în Moldova pentru agrement, și nu pentru a căuta protecție de război".

- Femeie, 48 de ani, Anenii Noi, refugiată

„Localnicii mai în vârstă ne-au jignit și au spus că asistența umanitară se ia de la ei".

- Femeie, 33 de ani, regiunea transnistreană, refugiată

„În timpul înregistrării pentru asistență financiară, angajata m-a criticat, acuzând că evit să lupt în Ucraina și caut protecție sub fustele femeilor din Moldova".

- Bărbat, 63 de ani, Basarabeasca, refugiat

„Am probleme de limbă cu localnicii. Când vorbesc rusă, uneori localnicii o percep negativ și strigă la mine".

- Femeie, 62 de ani, Chișinău, refugiată

* Termenul „Bandera", folosit pentru a ofensa ucrainenii, se referă de obicei la sentimentele naționaliste percepute asociate cu controversata figură istorică ucraineană Stepan Bandera.

4 refugiați intervievați (2 femei și 2 bărbați) **au menționat că se confruntă cu atitudini negative din cauza etniei lor.** În cadrul acestui grup, 2 erau etnici romi, 1 etnic rus și 1 etnic ucrainean. Toți sunt locuitori ai malului drept al Nistrului. Refugiații romi din Ucraina au menționat cazurile în care li s-a refuzat închirierea locuințelor exclusiv din cauza etniei lor.

4 respondenți (toate femeile) **au menționat că s-au confruntat cu atitudini negative din cauza dificultăților de sănătate**, 2 din cele 4 persoane fiind domiciliate în stânga Nistrului. Atitudinile negative față de refugiați au inclus refuzuri de furnizare a asistenței medicale de către medici de familie, comentarii negative față de impedimentele de limbă, dificultăți în spitale și obstacole în accesarea asistenței medicale din cauza nevoii de a plăti.

2 intervievați (toți bărbați) **au menționat că s-au confruntat cu atitudini negative din cauza sexului lor**, aceștia fiind domiciliați pe malul drept al Nistrului. Persoanele de sex masculin intervievate au descris că s-au simțit discriminate în funcție de sexul lor de către lucrătorii umanitari. Lucrătorii umanitari și-au exprimat criticile față de aceea că bărbații solicită ajutor financiar în loc să participe la conflictul armat, reieșind din percepții și așteptări stereotipice.

MONITORIZAREA REȚELELOR DE SOCIALIZARE

OHCHR a monitorizat comentariile localnicilor pe diverse platforme de socializare moldovenești și ucrainene (Viber, TikTok, Telegram, Facebook) cu privire la refugiații din Ucraina. Datele au arătat:

⇒ Un sentiment predominant de neîncredere și dispreț față de motivele refugiaților de a vizita pentru scurt timp Ucraina.

⇒ Critici la adresa refugiaților din Ucraina pentru că ar fi uitat de sprijinul Moldovei în etapele inițiale ale conflictului, cu comentarii care exprimă dezamăgirea față de ingratitudinea percepută și atitudinile negative față de Moldova.

⇒ Moldovenii și-au demonstrat sprijinul pentru bărbații ucraineni care încearcă să treacă ilegal hotarul cu Moldova, recunoscând prioritatea pe care o acordă siguranței lor și dreptului la viață față de conflictul armat.

⇒ Exprimarea sentimentelor negative față de administrația locală pentru că prioritizează suportul față de Ucraina, neglijând în același timp nevoile și interesele moldovenilor, reflectând frustrarea și nemulțumirea în legătură cu favoritismul perceput față de afacerile externe în locul preocupărilor interne.

⇒ Un sentiment colectiv de oboseală cu privire la prezența lor a fost reflectat prin sentimentele pozitive în rândul moldovenilor cu privire la decizia de consolidare a centrelor de plasament al refugiaților, împreună cu speranțele pentru eventuala întoarcere a refugiaților în Ucraina.

Dacă aveți careva întrebări, vă rugăm să contactați Martina Gastaldello, ofițer pentru drepturile omului, OHCHR Moldova, martina.gastaldello@un.org

Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului este recunoscător pentru sprijinul în facilitarea interviurilor către OSORC; NRC; NGO 'Zdorovyi Gorod'; International Blue Crescent Relief and Development Foundation (IBC),Moldova For Peace; People in Need (PIN).

Opiniile exprimate în acest buletin informativ nu le reflectă neapărat pe cele ale Organizației Națiunilor Unite, ale funcționarilor săi sau ale statelor membre.
Denumirile utilizate și prezentarea materialelor în acest buletin informativ nu implică exprimarea niciunei opinii din partea Secretariatului Organizației Națiunilor Unite cu privire la statutul juridic al vreunei țări, teritoriu, oraș sau zonă sau al autorităților sale sau cu privire la delimitarea frontierelor sau hotarelor sale.

Funded by European Union Humanitarian Aid

Oficiul Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului aduce recunoștință suportului financiar din partea Departamentului pentru ajutor umanitar al Comisiei Europene pentru elaborarea acestui buletin informativ.